

Reactie van Klankbordgroep (KBG) Overvecht-Noord aardgasvrij voor RIB 17 juni 2025 over het rapport Gas Terugnemen van de Rekenkamer en Evaluatierapport van Berenschot

Na lezing van het rapport van de Rekenkamer en het evaluatierapport van Berenschot, geven wij de volgende aandachtspunten en adviezen mee voor een vervolg van Overvecht-Noord aardgasvrij. Daarbij focussen wij vooral op de rol van de betrokken bewoners in het proces van de transitie en het kiezen en realiseren van oplossingen.

1. **Draagvlak en acceptatie van oplossingen bij de bewoners is voorwaarde voor succes.**
De bewoner moet de oplossingen accepteren en in de eigen woning realiseren en maakt maakt autonoom keuzes. Dit vraagt echte ruimte voor keuzes naar eigen voorkeuren, aansluiten bij natuurlijke momenten, levensomstandigheden, financiële en andere mogelijkheden.
2. **Geef bewoners een plaats als sturende partners in het proces en bij de uiteindelijke keuze van (voorkeur)oplossingen.** *Bewoners zijn op veel momenten en manieren gehoord maar hebben in de aanpak geen rol gekregen, zoals de sturende partners die kregen.*
Bij voortzetting van het project moet de participatie van bewoners beter verankerd worden in het proces naar oplossingen en hoe besluiten worden genomen over een aanbod en de implementatie ervan.
3. **Neem buurtinitiatieven serieus en omarm hun oplossing,** ook als die niet overeenkomt met de voorkeur van de gemeente. Buurtinitiatieven staan dicht bij de bewoners in hun buurt, zijn vaak beter in staat om fijnmazige contacten en ook een buurtproces te onderhouden en dat te vertalen naar wensen voor een aanbod of uitwerking van concrete alternatieven die passen bij hun buurt. Via hun plannen en inzet kan een groter draagvlak ontstaan.
4. **Versterk de rol van de Klankbordgroep (KBG) en faciliteer haar werk voldoende.** De KBG van bewoners heeft vanaf het begin van de aanpak (2018) meegepraat en inbreng geleverd. De KBG heeft een adviesrol naar het Programmteam en de gemeente en werkt als een collectief kritisch geheugen. Bij de gemeente en haar partners is een groot verloop van personeel, waardoor het lange termijn geheugen soms lijkt te ontbreken. De inzet van de KBG heeft zeker resultaten opgeleverd. Maar wordt door haar deelnemers toch ook vaak ervaren als 'roeien tegen de stroom op'. Het blijft zoeken naar hoe dit beter kan en vooral hoe de **participatie meer adviserend en co-creërend** kan zijn dan alleen 'meepraten'. Bij een voortzetting van het project zal hierin geïnvesteerd moeten worden.
5. **Hanteer een helder onderscheid tussen de 2 deelopgaven van de aanpak Overvecht-Noord aardgasvrij: 1) Warmteoplossing(en) als alternatief voor het verwarmen met gas en 2) het vervangen van koken op gas door elektrisch koken.** Het zijn sterk verschillende transitie met eigen technische opgaven, randvoorwaarden voor realisering, partners voor uitvoering, kosten, financiering, tijdsplanning en natuurlijke momenten. Bovendien is de doelgroep sterk verschillend. [Bij ca. 2/3 van de ca. 8.000 woningen gaat het alleen maar om het kookgas en dat zijn voor een groot deel woningen van de woningcorporaties. Voor een veel kleiner deel, ca. 1/3 van de woningen, meest eigenaar-bewoners, spelen beide opgaven, maar de warmteoplossing is verreweg het belangrijkste en vraagt het meest.] Beide opgaven passen niet altijd in een gecombineerde aanpak die als één pakket of binnen eenzelfde tijdsraam wordt uitgevoerd. Verlaat daarom de geforceerde koppeling voor beide opgaven en faciliteer de (eigenaar)bewoner of de verhuurder op momenten die kansrijk zijn en ook kunnen verschillen om een stap naar alternatieven te maken. En weeg bij (grootschalig) omzetten van gaskoken naar elektrisch koken de effecten van netbelasting expliciet mee.

Enkele opmerkingen bij de beschrijving van participatie door De Rekenkamer en Berenschot

De Rekenkamer en Berenschot hebben de rol van de KBG maar beperkt beschreven en soms ook nog incorrect of te onduidelijk. Aan tekstuele details van deze onvolkomenheden willen we in de RIB reactie geen woorden verspillen. Dat kan eventueel op een andere manier en een ander moment.

Berenschot gaat (meer dan de Rekenkamer) in op het brede proces van participatie en interactie met bewoners in de wijk en de samenwerking van de gemeente met de twee buurtinitiatieven. En schetst de rol van de KBG en andere vormen van georganiseerde bewonersinbreng. Dat blijft echter bij een uitgebreide beschrijving. Die is informatief, maar lijkt vooral te benoemen wat overwegingen en doelen **aan de kant van de gemeente** waren. Dat zien we als een beperking. Dit geldt zeker voor de beschrijving van samenwerking met de buurtinitiatieven Nieuwe Energie Vechtzoom en Klopvaartbuurt Aardgasvrij.

Berenschot waagt zich nauwelijks aan een evaluatie of dit in het gehele proces betekent dat al deze participatiemomenten en manieren van inbreng in de ogen van betrokkenen zelf voldoende waren. En of ze - vanuit het perspectief van bewoners - ook voldoende hebben opgeleverd. Wij zien (te) weinig analyse en kritische reflectie vanuit het belang of de perceptie van de betrokken bewoners als samenwerkingspartners of gesprekspartners. De Rekenkamer is in haar beschrijvingen op dit punt nog globaler en biedt geen aanvullende kritische analyse of evaluatie.